MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Mikael Pentikäinen
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Uutta nousua haetaan epätoivoisesti kansalaisia syyllistämällä, vaikka kaikki tuhoisimmat virheet on tehty Helsingissä Arkadianmäellä. **PAULI JOKINEN ILKASSA**

Maaseutu tärkeä kaikille puolueille

Nykyinen eduskunta piti viimeisen istuntonsa lauantaina. Olisi ehkä ollut eduskunnan arvovallan kannalta parempi, että istunnot olisivat päättyneet jo aiemmin.

Vaikka perinteisesti hallituspuolueiden yhteistyö rakoilee vaalikauden lopulla, lauantaina nähtiin eduskunnassa sekavan viikon päätteeksi näytelmä, joka olisi saanut jäädä esittämättä.

Eduskunta onnistui tekemään historiaa, koska hallituksen esitys opintotuen rajaamisesta kaatui eduskunnassa äänin 185–1. Kaikki eduskunnassa olevat ministeritkin äänestivät itseään vastaan. Hallitusta tuki vain kansanedustaja Kimmo Sasi (kok.).

Toisen asteen koulutuksen säästöjä koskevaa lakiesitystä vastaan äänestivät SDP:n kansanedustajat, RKP:n edustajat äänestivät tyhjää.

Hallituksen suuret hankkeet, kunta- ja soteuudistus, olivat kaatuneet jo aikaisemmin.

Vaikka vaalikauden päätös eduskunnassa oli melkoista sirkusta, eivät Suomen ongelmat hävinneet minnekään. Kuukauden päästä pidettävien vaalien jälkeen kokoontuvalla eduskunnalla on edessään rankka reissu. Yhtään vaalikautta ei ole enää varaa hukata.

Vaalien tulos ratkaisee periaatteessa tulevan hallituksen pohjan. Kyse on kuitenkin vain periaatteesta, koska hallitukseen osallistuvien puolueiden pitää päästä sopuun yhteisestä ohjelmasta.

Edellisten eduskuntavaalien suurin voittaja perussuomalaiset eivät lähteneet hallitukseen, koska kynnyskysymyksenä oli Kreikan tukeminen. Vihreät sen sijaan lähtivät mukaan, vaikka puolue menetti kolmanneksen kansanedustajistaan.

Tulevan hallituksen pitää pohjasta riippumatta kyetä nykyistä huomattavasti parempaan yhteistyöhön. Se edellyttää muun muassa sitä, etteivät puolueet vaalitaistelun tuoksinassa rakentele edellisten vaalien tapaan kynnyskysymyksiä hallitukseen osallistumiselle. Hallitusohjelmaa pitää kyetä myös muuttamaan tilanteiden mukaan.

Hallitukseen osallistuvien puolueiden puheenjohtajilla ja kansanedustajilla on suuri valta ja vastuu ministereitä valittaessa. Ilman eduskuntaryhmien vahvaa tukea ministerin on vaikea selviytyä tehtävästään kunnolla. Tarvitaan asiantuntijuutta, johtajuutta ja luottamusta.

Maaseudun Tulevaisuuden Gallup Elintarviketiedolla teettämän kyselyn mukaan keskustan asema viljelijöiden ykköspuolueena on vahvistunut. Kakkospaikasta kisaavat perussuomalaiset, kokoomus ja RKP. Kolmannes viljelijöistä ei vielä tiedä, mitä puoluetta äänestäisi. (MT 16.3.)

Kansanedustaja Kari Rajamäen (sd.) mielestä maa- ja metsätalous on nousevan teollisuuden perusta.

Maatalouden ja maaseudun asioihin perehtyneitä kansanedustajia tarvitaan kaikissa puolueissa. Samoin tarvitaan myös taajamien ja kaupunkien olojen ymmärrystä. Kun huolehditaan koko Suomesta, ei vastakkainasettelulle ole sijaa.

Maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo (kok.) on osoittanut, että asiat voi halutessaan oppia nopeastikin.

SDP:n pitkäaikainen kansanedustaja Kari Rajamäki muistuttaa, että hätä on samanlaista kaupungeissa ja maaseudulla. Hän toivoo, että SDP panostaisi jatkossakin myös maa- ja metsätalousasioihin. Hänen mielestään puolue ei ole noteerannut sektoria riittävästi, vaikka kyse on nousevan teollisuuden perustasta. Hänen mielestään työvaltaisesta maataloudesta on pidettävä huolta.

Vaalien alla maaseudulla on paljon ystäviä. Hallituspohjasta riippumatta maaseudulla on kuitenkin huomattu, ettei pelkillä lupauksilla ole merkitystä.

Jos ja kun Suomesta halutaan tehdä biotalouden mallimaa, millään puolueella ei ole varaa unohtaa maaseudun kokonaisvaltaista kehittämistä.

Millään puolella ei ole varaa unohtaa maaseutua.

Teurasrahat hyödyksi

Valtion energiayhtiö Fortum myi viime viikon lopuksi Ruotsin sähköverkkonsa pääomasijoittajille. Kauppahinta oli 6,6 miljardia euroa, mikä teki siitä yhden Suomen taloushistorian suurimmista kaupoista.

Kauppa ei ollut yllätys. Suomen verkkonsa Fortum myi reilu vuosi sitten. Muutkin suuret energiayhtiöt ovat viime vuosina luopuneet sähkönjakelusta, joka ei nykyopin mukaan enää kuulu niiden ydinliiketoimintaan.

Sähkönjakelu on verkon omistajalle monopoli. Lainsäätäjä takaa jakelijalle hinnan, joka kattaa paitsi kustannukset, myös kohtuullisen voiton.

Verkon myydessään omistaja laittaa teuraaksi tasaista tuottoa lypsävän lehmän. Se on järkevää vain, jos myynnistä saadulle rahalle on muualta luvassa korkeampi tuotto.

Koska Fortum on pääosin valtion omistama yritys, sen päätökset koskevat jokaista suomalaista. Yhtiö onkin viime vuodet tilittänyt valtiolle osinkoina miljarditulot.

Ruotsin verkkojen myynnistä Fortum kirjaa 4,4 miljardin euron myyntivoiton. Kassa pullistelee, ja omistajia pitäisi kiinnostaa, mitä yhtiö rahoillaan tekee.

Veikkauksien kärjessä on uusien omistusten hankkiminen ulkomaisista energiayhtiöistä. Venäjä tuskin suuresti houkuttaa, mutta tuore enemmistöomistus luovutetuilla alueilla sijaitsevissa vanhoissa suomalaisissa vesivoimaloissa vaatinee korjausrahaa.

Fortumin verkkojen myynti kertoo valtion olevan tuottojen suhteen vaativa sijoittaja. Lisäksi pelkona on, että se odottaa osaa myyntivoitosta ylimääräisenä osinkona paikkaamaan ammottavaa budjettivajettaan.

Se olisi huonoa omistajapolitiikkaa. Lypsävän lehmän teurasrahaa ei pidä käyttää kulutukseen tai nollakorkoisen velan takaisinmaksuun.

Järkevä omistaja patistaa yhtiötään investointeihin, jotka samalla tukevat omistajan energia- ja ilmastopolitiikkaa.

Mahtaako valtion omistajaohjaus näin vaalien alla olla hereillä?

VIERASYLIÖ

Maan kahminta lisääntynyt vauhdilla

Maan kahminnalla (engl. Land Grabbing) viitataan poikkeuksellisten suurten viljelymaa-alueiden hankintaan erityisesti kehitysmaista. Maan kahminnaksi luettavaa maan hankintaa voivat tehdä niin yritykset, valtiot kuin yksityiset ihmisetkin.

Maan kahminta tunnettiin ilmiönä jo kolonialismin aikoina, mutta se nousi uudelleen puheenaiheeksi ruokakriisin aikaan vuosina 2007–2008.

Elintarvikkeiden hintojen nousu ja toisaalta voimakkaasti lisääntynyt hintojen epävakaus muistuttivat elintarvikkeiden tuonnista riippuvaisia valtioita ruokaturvan haavoittuvaisuudesta. Siksi tuontiriippuvaiset valtiot ryhtyivät etsimään aktiivisesti ulkomailta mahdollisuuksia kotimaan ruoan tarjonnan turvaamiseen.

Viljelymaan kysynnän kasvua vauhdittaa ennen kaikkea väestön ja tulotason kasvu sekä eri valtioiden tavoitteet biopolttoaineiden käytön lisäämiseksi. Lisäksi maatalouskuotteiden kohonneiden hintojen aiheuttama maatalouden tuotto-odotuksen kasvu on lisännyt maatalouden kiinnostavuutta sijoituskohteena.

Maan kahminta on saanut viime vuosina uusia piirteitä. Sen vauhti on kiihtynyt huomattavasti. Lisäksi trendeinä näyttävät olevan entistä suuremman mittakaavan maahankinnat sekä pidempiaikaiset sopimukset.

Paikallisten etuja ei saa polkea

Vuonna 2009 koko maailman hieman yli 13 miljardin hehtaarin maa-alasta maatalouskäytössä oli 38 prosenttia.

Viljellyn maa-alan kasvu on ollut räjähdysmäistä 1990-luvun alusta asti. Kaksi kolmasosaa kasvusta sijoittuu alueelle, missä potentiaalista viljelymaata on eniten tarjolla, eli Saharan eteläpuoleiseen Afrikkaan ja Latinalaiseen Amerikkaan.

Maan kahminnan vaikutuksista kohdemaan väestöön ei ole yksimielisyyttä.

Puolustajien mielestä suurialaiset maanhankinnat tarjoavat kehitysmaille monia hyötyjä. Niiden nähdään mahdollistavan pitkäjänteistä maatalouden kehittämistä, ja lisäksi – tai jopa erityisesti – ilmiön nähdään nopeuttavan teknologista kehitystä köyhimmissä maissa ja synnyttävän työpaikkoja kohdemaan maaseudulle.

Myös kohdemaiden infrastruktuuria kehitetään ja ilmiö kasvattaa paikallisia ja kansallisia verotuloja. Hyvin johdettuna suurialaiset maahankinnat voivat luoda pohjaa kehitysmaiden kestävälle ja laaja-alaiselle kehitykselle.

Maan kahmintaa kritisoivat pitävät ilmiötä kontrollin riistämisenä paikallisilta kansalliselle ja kansainväliselle suurpääomalle.

Suurten maa-alueiden uudet omistajat päättävät, mihin ja miten yhä suurempaa osaa viljelymaasta käytetään. Suuryritysten toiminnan päämääränä on maksimoida tuottoa. Yritysten etu on usein ristiriidassa paikallisten toimijoiden etujen kanssa.

Monissa tapauksissa esimerkiksi kohdemaan ympäristöön, työllisyyteen ja kestävään luonnonvarojen käyttöön ei kiinnitetä erityistä huomiota. Maa-alueiden hallinta tuo myös oikeuden hallita alueen muita luonnonvaroja, kuten vettä, mineraaleja ja metsää.

Maatalousmaan osalta suurialaiset maahankinnat keskittyvät alueille, joissa on riittävästi vettä saatavilla intensiivisen maataloustuotannon tarpeisiin. Tämä kohdentaa vesivarojen käyttöä uudella tavalla ja saattaa uhata paikallisten hyvinvointia.

Paikallisen väestön varallisuus saattaa vähentyä. Suursijoittajien tuotanto ei myöskään aina ole erityisen kestävää, joten ympäristövahinkojen todennäköisyys saattaa kasvaa ja paikalliset luonnonvarat ehtyä.

Äärimmäisessä tapauksessa paikallisten asukkaiden tyytymättömyys saattaa johtaa jopa erilaisiin konflikteihin.

Haasteesta mahdollisuus

YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO, Kansainvälinen maatalousrahasto IFAD, Yhdistyneiden kansakuntien kauppa- ja kehitysjärjestö UNCTAD ja Maailman pankki ovat yhdessä linjanneet periaatteita, joita suurialaisia maahankintoja tehtäessä tulisi noudattaa, jotta maan kahminta muuttuisi haasteesta mahdollisuudeksi.

Järjestöjen mukaan hankkeissa tulisi varmistaa, että investointi ei vaaranna kohdemaan ruokaturvaa. Lisäksi investointiprosessin on oltava läpinäkyvä ja kaikkien sidosryhmien on voitava valvoa sitä.

Maapallomme köyhimmiltä ihmisiltä ei saa riistää ruokaa eikä ansaintamahdollisuuksia.

Hanketta valmisteltaessa pitää kuulla kaikkia osapuolia ja sidosryhmiä. Projektien pitää noudattaa paikallisia lakeja ja käytäntöjä. Hankkeiden tuotot tulee jakaa oikeudenmukaisesti. Investointien yhteiskunnallisten kokonaisvaikutustenvaikutusten on oltava myönteisiä.

Myös projektien ympäristövaikutukset on tunnistettava. Projektien on pyrittävä kestävään resurssien käyttöön ja kielteisten ympäristövaikutusten minimointiin.

Lisäksi sijoittajien tulisi konsultoida paikallisia yhteisöjä, jotta investointi palvelisi paikallisyhteisöä mahdollisimman hyvin. Investoivan osapuolen tulee huolehtia, että paikallisilla on käytettävissään kaikki tieto, jota he tarvitsevat sopimuksen vaikutuksia arvioidessaan, ja että he ymmärtävät sopimuksen sisällön kokonaisuudessaan.

Tietoa vähän saatavilla

Keskeinen ongelma maan kahmintaan liittyen on, että tutkittua tietoa on saatavilla hyvin rajallisesti.

Tilastotietoja maakaupoista ei monin paikoin ole saatavilla. Lisäksi valtaosaa suuria maahankintoja koskevista sopimuksista ei julkisteta ollenkaan. Siksi on lähes mahdotonta selvittää, kuinka paljon viljelymaata maan kahminnaksi lukeutuvalla toiminnalla on hankittu tai kuinka paljon suurialaiset maa-alahankinnat tulevat kasvamaan.

Ensisijaisesti maan kahmintaan liittyvistä ongelmista tulee huolehtia globaalin yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Maapallomme köyhimmiltä ihmisiltä ei saa riistää ruokaa eikä ansaintamahdollisuuksia.

Maan kahminta ei kosketa suomalaista viljelijää suoraan nyt eikä nähtävissä olevassa tulevaisuudessa. Maan keskittyessä maailmanlaajuisesti yhä harvempien käsiin suomalaisen maatalouden kilpailuasema vientimarkkinoilla saattaa heikentyä.

Merkittävin kysymys maan kahmintaan liittyen on, kuinka tulevaisuudessa voidaan turvata paikallisten oikeudet kansainvälisten maatalousinvestointien yhteydessä. Sen selvittämisessä myös tutkimuksella on merkittävä rooli.

HEINI TOIKKANEN
TAPANI YRJÖLÄ

Toikkanen on Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkija, ja Yrjölä on Pellervon taloustutkimus PTT:n maatalousekonomisti.

PÄIVÄN KUVA

RIIKKA RAISKINMÄKI

Vauhtia hiirijahtiin

Ei kannata tarpoa lumessa, kun on kulkupeli tarjolla, tuumi Luikku-kissa ja varasi perinteisen kelkkapäivän ensimmäisen ajovuoron. Kuvan ottanut Riikka Raiskinmäki perheineen ja lähisukulaisineen moottorikelkkaili maaliskuun hangilla Seinäjoella.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: NIKLAS HOLMBERG

Entäs jos jenkit ovatkin oikeassa?

EU:n ja Yhdysvaltojen väliset vapaakauppaneuvottelut repivät tuottajakenttää. Moni ihmettelee, miksi MTK:n johto suhtautuu vapaakauppaan myötäsukaisesti, jos maatalouden kannalta neuvotteluissa on pelkkää hävittävää.

Yleisönosastoilla ja sosiaalisen median keskusteluissa päällimmäiseksi näyttävät nousevan kirkuvat vastalauseet, joissa Amerikka, suuryritykset ja kapitalismi uhkaavat hävittää suojaisan lintukotomme.

Lähtökohtana tuntuu kaikilla olevan, että me olemme kaikessa oikeassa ja amerikkalaiset ovat kaikessa väärässä.

Entä, jos amerikkalaiset ovat sittenkin oikeassa? Ainakin talouspolitiikassa he ovat olleet.

Finanssikriisi alkoi 2007 Yhdysvaltojen holtittomasta asuntolainakuplasta. Amerikkalaiset kuitenkin pääsivät kuopasta ylös parissa vuodessa, kun Euroopassa rämmitään edelleen.

Yksi vertailu kertoo olennaisen.

2010 työttömyysaste oli 10 prosentin tuntumassa sekä USA:ssa että EU:ssa. Viidessä vuodessa työttömyys on puolittunut Amerikassa. Euroopassa ei ole tapahtunut mitään.

Vastustamme hormonilihaa, mutta Amerikan reissulla puremme pihviä vesi kielellä

niklas.holmberg@maaseuduntulevaisuus.fi

Jenkkien talousresepti on ollut yksinkertainen. Huonot pankit pantiin lihoiksi, hyvät pelastettiin veronmaksajien rahoilla. Setelipaino pantiin laulamaan ja velkaa otettiin surutta.

EU:ssa keskityttiin vastustamaan. Vastustettiin pankkien pilkkomista, vastustettiin niiden tukemista. Velanottoa ja leikkauksia vastustettiin molempia yhtä aikaa. Setelirahoitusta vastustetaan edelleen.

Suurin ero on kuitenkin työmarkkinoilla. Amerikassa ne joustavat talouden mukana. Euroopassa ay-liike vastustaa kaikkea.

Sama asetelma toistuu kauppaneuvotteluissa. EU vastustaa investointisuojaa, geenimuuntelua, hormonilihaa, kloorikanaa ja ylipäätään kaikkea amerikkalaista. Meille on suorastaan kunnia-asia vastustaa amerikkalaisia suuryrityksiä, tehotuotantoa ja kasvotonta kapitalismia.

Kaiken vastustamisen keskellä jonotamme kuitenkin amerikkalaisia älypuhelimia, roikumme aamusta iltaan amerikkalaisessa sosiaalisessa mediassa ja lopun aikaa katsomme amerikkalaisia tv-sarjoja. Vastustamme hormonilihaa, mutta Amerikan reissulla puremme pihviä vesi kielellä.

Suomalaisiin kauppoihin on viime vuosina ilmestynyt ”Amerikka-hyllyjä” jotka pursuavat kelvottomia sokeriliemiä ja ties mitä gm-maissitärkkelyksestä valmistettua moskaa. Kummasti ne kuitenkin vetävät asiakkaita.

Kammottavin uhka Atlantin takaa on hormoniliha. Lehmien piikittäminen on vastenmielistä ja luonnotonta. Kiistelyä on jatkunut 1980-luvun alusta saakka, jolloin EU:ssa kiellettiin kasvuhormonien käyttö lihan ja maidon tuotannossa.

Eurooppalaisten viranomaisten mukaan tuotteet ovat terveydelle vaarallisia, amerikkalaisten mielestä täysin turvallisia. On vaikea sanoa kummat ovat oikeassa. Luultavasti hormonijäämät ovat isoina pitoisuuksina haitallisia, mutta onko lopputuotteissa sellaisia määriä, että niillä olisi mitään merkitystä?

Kasvuhormoneja on käytetty Yhdysvalloissa ja muualla maailmassa 1950-luvulta lähtien, eikä suurempia haittavaikutuksia ole havaittu.

Eettisyys ja eläinten hyvinvointi puhuvat hormoneja vastaan, mutta toisaalta ne tehostavat rehun käyttöä, mikä tarkoittaa, että lihakilo tai maitolitra saadaan aikaan pienemmällä pinta-alalla. Se taas vähentää kasvihuonepäästöjä.

Hormoneilla ei ole Euroopassa yhtään puolustajaa, mutta geenimuuntelusta sentään kiistellään. Vastustamiselle löytyy pitkä lista tunteisiin perustuvia argumentteja. En minäkään mielelläni söisi gm-ruokaa. En tosin tiedä miksi. Mitään järkevää syytä siihen ei ole.

Usein sanotaan, että gm-vapaus olisi Suomelle kilpailuvaltti. Se voisi ollakin, jos gm-tuotteita olisi markkinoilla. Nyt ei ole mitään syytä maksaa lisähintaa gm-vapaudesta, kun mitään muuta ei ole edes tarjolla.

Suurin uhka vapaakauppasopimuksessa taitaa olla se, että amerikkalaiset ovat oikeassa. Kaikesta hurskastelusta huolimatta mekin ostaisimme hormonilihaa ja gm-ruokaa, jos sitä vain jostain saisi.

Vapaakaupan vihtoehto on käpertyä lintukotoon ja suojella itseämme kilpailulta ja tehokkuudelta. Kysymys kuuluu onko meillä siihen varaa? Lintukodosta kun on kovaa vauhtia tulossa konkurssipesä.

LEHTIKATSAUS

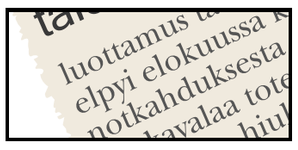

Äänestäjillä vastuunsa

Itä-Savo muistuttaa äänestäjien vastuuta siitä, ketä eduskuntaan valitaan

”Suomalaisten luottamus edustukselliseen demokratiaan on edelleen korkealla. Silti on syytä kantaa huolta siitä, tavoittako politiikassa mukana olevien sanoma äänestäjät.”

”Äänestäjät odottavat ehdokkailta suoraa puhetta ja selkeää viestiä siitä, miten heillä on tarkoitus yhteisiä asioita hoitaa. Sanomaa ei saa verhota poliittisen jargonin ja kiertoilmausten taakse. Äänestäjän on koettava, että ehdokas tietää mistä puhuu ja osaa esittää asiansa ymmärrettävästi.

Äänestäjän on puolestaan syytä muistaa, että hänellä on huomattavan paljon vaikutusvaltaa. Äänestäjät päättävät, millaisia kansanedustajia huhtikuun vaaleissa valitaan.”

Hoivaan ulkomaille

Kauppalehti aprikoi, voisivatko suomalaiset muuttaa palveluasuntoihin ulkomaille.

”Jos Suomeen ei saada houkuteltua esimerkiksi hoivahenkilöstöä, tulevina vuosina pääsemme pohtimaan sitä, löytyykö täältä väestöä, joka haluaisi lähteä hoidettavaksi ulkomaille. Esimerkiksi saksalaisvanhuksia hoivataan jo Puolassa ja Tsekeissä. Lisäksi esimerkiksi Hollannissa tuetaan niitä iäkkäitä, jotka hakevat vanhushoitoa kotimaan rajojen ulkopuolelta.

Vaikka juuri nyt tuntuisi erikoiselta ajatukselta, että ikääntyvä suomalainen asuisi palvelukriteerit täyttävässä palveluasunnossa Thaimaassa tai Espanjassa, ensi vuosikymmenellä tilanne voi olla realistinen. Tämä edellyttää luonnollisesti vapaaehtoisuutta ja valinnanvapautta.”